

Glasilo
Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 12.

Ljubljana, 16. rožnika 1895.

XXXV. leto.

Vsebina: Ivo Trošt: Mladina in avtoriteta. — L. Stiasny: Lepopisje na višji stopinji. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Mladina in avtoriteta.

Vsaka oblast je od Boga.
Sv. Pismo.

I.

Cloveško življenje v vseh dobah in z vsemi slabostmi, strastmi in nerednostmi lahko primerjamo naglemu gorskemu studentu, katerega je rodila strma planina. Naglo drvi gore sin po prepadih, razpokah, po brežinah in pečinah v mirno ravan. Šele v ravnini se mu tek umiri, uravnajo se mu bregovi in ojači blagodejna moč. Prijetno žuboreči valčki šumljajo med zelenjem ob bregovih, koder ropočejo mlini, kovačnice, fužine, tovarne . . . Krepki sin planin širi blagor po vsi okolici.

Kaj bi pa bilo ž njim, ko bi že mati narava — modra roka Stvarnikova ne bila takoj ob rojstvu vodila njegovih potij? Uničujoč in poplavljajoč bi drvil v dolino, ali bi se pa zgubil v razpoklinah, prepadih in brezdnih.

Ali ni uprav tako z otrokom?

Umna roka, ki naravnjuje tek njegovega življenja v pravo smer, ta roka si ti, družinski oče, skrbna mati, ti učitelj in vzgojitelj. — Namen človeške vzgoje je v obče znan, takoj početkom sestavka pa opozarjamo na to, da obče blagor ni jedina svrha otroku. Namen človeku je dvojen, in obče blagostanje je že posledica reka: „Ljubi Boga nad vse!“

Mnogo, premnogo je zaprek in nevarnosti, da mladina zgreši vedoma ali nevedoma pravo pot, da zaide na napačne steze, in le s težka jo je pripraviti na pot pravega napredka, prave omike. Tu uporabimo samo jeden moment razvijajoče se otroške duše. Očitno je namreč, da z razvitkom lastnega naziranja, lastne sodbe raste tudi samovoljnost, trmoglavost in upornost.

Duh človeški je sicer vedno uporen, in le prava, umna vzgoja utegne upornost toliko ublažiti, da uvažuje tudi nasprotno mnenje in nazore. Glede naravne upornosti imamo mnogo vzgledov iz življenja neizobraženih narodov. Nekateri modroslovci pa razlagajo, da je uprav ta upornost znak navzetnosti in samostojnosti značaja. Ko mine človeku ta opora, postane mlačen za dobro in zlo, tako trdi pesnik: „Mit des Menschen Widerstand verschwindet auch des Gottes Majestät.“

To je resnično, a vsaka stvar do svoje meje. Upornost pokaže rada, le prerada svoje rožičke že pri nedorasli mladini, veliko raje pri odraslih ljudeh, ako ima le dovolj hrane in opore. Posledice te neljube svobode so že obrodile neizmerno gorje v družbi človeški; česa se nam je še bati, to vedo možje, ki se resno bavijo z najnovejšimi prašanji časa: o socializmu in anarhizmu.

O, svoboda, ti hčerka nebeška! Kolikokrat in koliko so že grešili na račun tvoje oblasti, na račun tvojega dovoljenja, in vender si ti sama še tako lepa, tako krasna kot jutranja zora.

V imenu svobode so se že zrušili prestoli, v imenu svobode je tekla kri v potokih, v imenu svobode so gazili že božje in človeške pravice, v imenu svobode se še danes izpodkopava sleharna avtoriteta, v imenu svobode se pripravljajo tla bodočemu prevratu, v katerem ne vemo, bode li prevrat na boljše ali na slabejše. Vse to v imenu svobode.

Res sta si ta dva pojma navidezno zelo nasprotna: svoboda in avtoriteta, prosto življenje in tiranstvo. Ali stvar treba umeti v pravi meri, ne pa v pretiranosti, zakaj vsako življenje, ki se imenuje prosto, ni svobodno, ni zares prosto življenje, in tiranstvo pa tudi ni več avtoriteta v pravem pomenu besede. Prava svoboda in prava avtoriteta lahko bivata druga poleg druge, ker se pojma ne izključujeta, marveč celo popolnita.

Avtoriteta je na spoštovanju osnovana moralna moč, ali vpliv, vzbujajoč spoštovanje, katero proizvoda večja in upravičena moč. Seveda je mogoče, da se moralna moč uprav tako zlorablja kot pojem zlate svobode za izpodmikanje tal svetni in duhovski avtoriteti. In zlorabljanje avtoritete je ono mesto, katerega se najraje oprijemlje lahkomišelná mladina, da začne po malem mrzeti vsakoršno oblast. Začne ji odrekati moralno moč ter se klanjati samo jekleni sili bajonetov. Do tu je dospela izobrazena Evropa do danes.

V dalnjih odstavkih ne bomo skušali dokazati, da je pametno rabljena moč avtoritete in podpiranje iste v vsakoršni podobi šele v prid pravi svobodi, pokazati hočemo — nasprotno — posledice rušenja avtoritete.

Ljudje napačno umevajo svobodo in često svojevolsjno rušijo vpliv avtoritete, zakaj prava svoboda nikoli ne dovoljuje človeku strupa, če prav ga hoče piti z medom. Zrušena moralna sila avtoritete, zrušen je tudi red v človeški družbi. In to je zlo.

Opomnim le še to, da bode tudi mladina ondanj vživala svobode najlepše sadove, če ne bo gledala in slišala dan za dnem, kako se svobodi na ljubo prezira ali celo izpodkopava veljava svetni in duhovski avtoriteti. Takšno negativno delovanje v prid človeški sreči je v novi dobi program vseh socijalnih, brezverskih društev. To so nevarne smeri, in če pomislimo, da stvar začenja nekako sistematično med mladino, ki začne v nežni mladosti morda vsled nepaznosti roditeljev ali njihovega lastnega navodila, polagoma mrzeti vsako oblast. Kal ti nesreči se pokaže v šoli, kamor ga je zanesel otrok iz domače hiše — iz družine.

V otroški duši treba užgati željo po drugačnih, po pravih idealih. S tem je ponekod mogoče popraviti, kar je skvarila družina. Sicer je pa družina podlaga, in tu treba začeti z zdravili.

Ivo Trošt.

(Dalje prib.)

Lepopisje na višji stopinji.

(Konec.)

Glede prepovedi pokončne pisave na Češkem je v glasilu nemškega deželnega društva na Češkem v „Die Freie Schulzeitung“ v 3. številki 21. letnika dné 20. vinotoka 1894 str. 70 notica, katero prečitam doslovno: „Zur Steilschriftfrage. In viele Fachblätter ist eine Notiz aus den Tagesblättern übergangen, worin es heisst, dass der Landesschulrath für Böhmen zu Beginn des heurigen Schuljahres angeordnet habe, es seien alle Versuche mit der Steilschrift einzustellen, und alle Schüler hätten wieder schief zu schreiben. Diese Verfügung sei auf eine Äusserung des Kaisers über die Steilschrift zurückzuführen. (Hier ist bis zur Stunde von einer solchen Verfügung nichts bekannt.)“

Pač pa je priobčen v „Verordnungsblatt für das Volksschulwesen für Böhmen“ 1893 številka 5, str. 86 odlok češkega deželnega šolskega sveta, kateri odsvetuje poskušnje s pokončno pisavo „bis auf Weiteres.“ Učenci pa, kateri pišejo pokončno, naj obdržijo to pisavo. — Da se